

 projektymiejskie.pl
pomagamy miastom mądrze się rozwijać

**REWITALIZACJA
CENTRUM GRAJEWA**

Rewitalizacja
Szkolenie dla pracowników Urzędu Miasta
i jednostek organizacyjnych Miasta Grajewa
w ramach Projektu pt. „Rewitalizacja centrum Grajewa”

Dzień 2

Grajewo, 24 marca 2017 r.
Rajmund Ryś / Projekty Miejskie

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Plan szkolenia (Dzień 2)

PROGRAM REWITALIZACJI

- Program Rewitalizacji w kontekście ustawy o rewitalizacji
- Wymagany minimalny zakres Gminnego Programu Rewitalizacji
- Procedury związane z Gminnym Programem Rewitalizacji
- Narzędzia do zastosowania w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji
- Specjalna Strefa Rewitalizacji, Miejscowy Plan Rewitalizacji, inne*

PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK REWITALIZACJI Z POLSKI I ZAGRANICY

- Działania rewitalizacyjne na różnych polach
- Przykłady rewitalizacji z Polski i zagranicy

WARSZTAT CZ.2

Pomysł na GPR w Grajewie:

- kierunki rewitalizacji,
- przedsięwzięcia i projekty,
- możliwości wykorzystania narzędzi ustawy o rewitalizacji,
- praktyka wdrażania programu – o jakie treści programu należy zadbać?

PODSUMOWANIE

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Program rewitalizacji w kontekście ustawy o rewitalizacji

- pytania i dyskusja mile widziane!

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

3

Ustawa o rewitalizacji

- ▶ ustawa co do zasady ma **fakultatywny** charakter (na dziś „po dwakroć” fakultatywny)
- ▶ wprowadza **ramy formalnoprawne** przygotowania i prowadzenia procesów kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych
- ▶ pozostawia gminom szerokie pole dla **elastycznego podejścia** dostosowującego rewitalizację do lokalnych potrzeb
- ▶ odzwierciedla **logikę działań rewitalizacyjnych**
- ▶ odznacza się innowacyjnym podejściem do **partycypacji społecznej w rewitalizacji**

Z uwagi na okres przejściowy do końca 2023 roku warto przeanalizować zasadność stosowania „ścieżki ustawowej”. Na pewno jest to uzasadnione, gdy wdrożenie i skuteczność działań rewitalizacyjnych są uzależnione od zastosowania narzędzi ustawowych.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Ramowa treść ustawy o rewitalizacji

- ▶ definicje
- ▶ wymagania dotyczące zapewnienia partycypacji społecznej
- ▶ uregulowanie sekwencji działań rewitalizacyjnych (uchwała o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, GPR i jego konsekwencje)
- ▶ wymagania co do minimalnego zakresu merytorycznego GPR
- ▶ narzędzia rewitalizacji (przede wszystkim w ramach SSR i MPR)
- ▶ zmiany w innych ustawach, w tym „autonomiczne” (dotyczące nie tylko rewitalizacji) w ustawach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, gospodarce nieruchomościami i ppp
- ▶ przepisy przejściowe

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Wymagany minimalny zakres Gminnego Programu Rewitalizacji

- pytania i dyskusja mile widziane!

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

8

Gminny program rewitalizacji

- ▶ **Podstawowy dokument** programowy rewitalizacji.
- ▶ Opracowywany dla obszaru rewitalizacji – gdy obszar rewitalizacji jest podzielony na podobszary, to również **gminny program rewitalizacji musi być podzielony na podobszary.**
- ▶ **Nie rzadziej niż raz na 3 lata podlega ocenie** aktualności i stopnia realizacji. Ocena sporządzana jest przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta i podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji.
- ▶ Ocena może rodzić **konieczność zmiany GPR.**
- ▶ Zmiana GPR następuje **w takim samym trybie**, w jakim jest uchwalany.
- ▶ W przypadku stwierdzenia w wyniku oceny, że osiągnięto cele GPR **rada gminy uchyla program** rewitalizacji w całości lub części.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Zawartość GPR (1)

Art. 15. 1. Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 1) szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2, obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru;
- 2) opis powiązań gminnego programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
- 3) opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Zawartość GPR (2)

Art. 15. 1. Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 4) cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1;
- 5) opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
- listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, o ile dane te są możliwe do wskazania,
 - charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań, o których mowa w pkt 4;

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Zawartość GPR (3)

Art. 15. 1. Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

- 6) mechanizmy integrowania działań, o których mowa w pkt 4, oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- 7) szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych;
- 8) opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
- 9) system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
- 10) określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 150 oraz z 2015 r. poz. 1322);

Chodzi o:

wieloletnie programy gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy, zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasady i kryteria wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Zawartość GPR (4)

Art. 15. 1. Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

11) określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3;

Chodzi o:

zasady wyznaczania składu oraz zasady działania KR.

12) wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;

13) wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym:

- a) wskazanie zakresu niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- b) wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
- c) w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu;

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Zawartość GPR (5)

Art. 15. 1. Gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności:

14) załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

Pozostałe istotne uregulowania art. 15 oraz art. 16:

- ▶ Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji jeżeli wynika to z ich specyfiki,
- ▶ Gdy w związku z rewitalizacją następuje zmiana miejsca zamieszkania osób poza obszar rewitalizacji, w GPR uwzględnia się przedsięwzięcia obejmujące te osoby,
- ▶ Zamieszczenie w GPR konkretnego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, którego realizacja stanowi zadanie własne podmiotu publicznego innego niż gmina wymaga zgody tego podmiotu.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Cechy programu rewitalizacji (zapisane w Wytycznych MR)

Kompleksowość programu rewitalizacji

Koncentracja

**Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/
przedsięwzięć rewitalizacyjnych**

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

15

Cechy programu rewitalizacji - komplementarność

przestrzenna

- Wzajemne dopełnianie się działań w przestrzeni gminy
- Zapobieganie przenoszeniu problemów na inne tereny
- Ciągła analiza następstw podejmowanych decyzji dla polityki prz. gminy

problemowa

- Wzajemne dopełnianie się działań sektorowych
- Parametryzacja pożądanego stanu, do którego dążymy realizując PR
- Ocena spójności działań z efektami analiz na obszarze województwa

proceduralno- instytucjonalna

- Efektywny system zarządzania rewitalizacją
- Spójność działań i procedur
- Wypracowanie trwałych standardów

międzyokresowa

- Analiza dotychczasowych działań gminy, ocena skuteczności, osiągnięć i efektywności
- Wykorzystanie wniosków z dotychczasowych działań i ewaluacji

źródeł finansowania

- Uzupełnianie i łączenie form wsparcia (EFRR, EFS, FS, publiczne środki krajowe)
- Tworzenie warunków do włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji
- Lokalny biznes, wspólnoty, deweloperzy, PPP, inwestorzy zewnętrzni itd.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

16

Procedury związane z Gminnym Programem Rewitalizacji

- pytania i dyskusja mile widziane!

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

17

Gminny program rewitalizacji – etapy opracowania

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

I. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

- ▶ Sporządzenie diagnozy gminy, a więc kolejno:
 - ▶ Ustalenie obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych,
 - ▶ Sprawdzenie gdzie na ten obszar nakłada się co najmniej jedno z negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust 1 p. 1-4; w ten sposób wyznacza się obszar zdegradowany;
 - ▶ Szczególna koncentracja zdiagnozowanych zjawisk lub istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego są podstawą wyznaczenia na jego całości lub części obszaru rewitalizacji.
- ▶ Diagnoza trafia do konsultacji społecznej jako załącznik do projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Konsultacje trwają minimum 30 dni (ogłoszone z co najmniej 7-dniowym wyprzedzeniem).
- ▶ Rada po uwzględnieniu wyników konsultacji uchwała wyznacza oba obszary. Uchwała taka jest aktem prawa miejscowego.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

II. Sporządzenie projektu GPR

- ▶ Po uprawomocnieniu się uchwały Rada może na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podjąć uchwałę o przystąpieniu do sporządzania gminnego programu rewitalizacji (uchwała ta jest aktem kierownictwa wewnętrznego i nie stanowi aktu prawa miejscowego, a więc nabiera mocy z chwilą podjęcia).
- ▶ Projekt GPR przygotowuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta i kieruje go do konsultacji społecznych oraz opiniowania przez podmioty wskazane w ustawie (np. konserwatora zabytków, wojewodę, zarząd powiatu – zakres opiniowania jest tożsamy z tym dotyczącym dokumentów planistycznych).
 - ▶ Konsultacje GPR trwają nie krócej niż 30 dni i muszą być ogłoszone co najmniej na tydzień przed ich rozpoczęciem.
 - ▶ Wyniki konsultacji i treść opinii uwzględnia się w projekcie GPR.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

III. Uchwalenie GPR

- ▶ Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji z wprowadzonymi zmianami wynikającymi z konsultacji społecznych i opinii a także stanowiska Komitetu Rewitalizacji – o ile został powołany – trafia do rady gminy, która uchwala go.
- ▶ Uchwała o przyjęciu GPR nie jest aktem prawa miejscowego.
- ▶ W GPR może być zapisany zamiar utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji lub uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.
- ▶ Odrębnymi uchwałami Rada tworzy Strefę lub przyjmuje miejscowy plan rewitalizacji; uchwały te są aktami prawa miejscowego.
- ▶ GPR może pociągnąć za sobą konieczność zmiany studium i/lub planów miejscowych. Zmiana następuje w uproszczonym trybie.
 - ▶ Uchwała o zmianie studium nie jest aktem prawa miejscowego;
 - ▶ Uchwała o zmianie planu jest aktem prawa miejscowego.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Procedury partycypacji społecznej

Komitet Rewitalizacji – stanowi reprezentację interesariuszy i jest powoływany zarządzeniem Prezydenta

Konsultacje społeczne = uwagi + spotkania, debaty, warsztaty, spacerystudyjne, ankiety, wywiady, grupy przedstawicielskie, uwagi ustne (co najmniej 2 rodzaje aktywności)

- ▶ Prowadzone w sposób, który pozwala na zrozumienie problemów rewitalizacji – język i forma dostosowane do różnych odbiorców.
- ▶ Informację o przebiegu konsultacji gmina udostępnia publicznie po ich przeprowadzeniu, dopiero po upublicznieniu wyników konsultacje uznaje się za wykonane.
- ▶ Konsultacje powinny być prowadzone na obszarze, którego dotyczą.

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE PROGRAMOWANIA I WDRAŻANIA REWITALIZACJI NIE MOŻE SIĘ OGRANICZAĆ WYŁĄCZNIE DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH I FUNKCJONOWANIA KOMITETU REWITALIZACJI.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Komitet Rewitalizacji

Art. 7 ustawy

1. Komitet Rewitalizacji stanowi **forum współpracy i dialogu** interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni **funkcję opiniotawczo-doradczą** wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.
2. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji ustala się, uwzględniając funkcję Komitetu, o której mowa w ust. 1, oraz **zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli**.
3. Zasady, o których mowa w ust. 2, określa, w drodze uchwały, rada gminy przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji albo w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, licząc od dnia jego uchwalenia. **Podjęcie uchwały jest poprzedzone konsultacjami społecznymi**. Uchwała nie stanowi aktu prawa miejscowego.
4. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta niezwłocznie po podjęciu przez radę gminy uchwały, o której mowa w ust. 3, powołuje, **w drodze zarządzenia**, Komitet Rewitalizacji.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Komitet Rewitalizacji – cd.

5. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji został powołany przed uchwaleniem gminnego programu rewitalizacji, w programie tym określa się **niezbędne zmiany** w uchwale, o której mowa w ust. 3, w tym dotyczące powołania Komitetu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego tym programem.
6. Zmiana uchwały, o której mowa w ust. 3, w sposób zgodny z gminnym programem rewitalizacji, następuje **niezwłocznie po uchwaleniu tego programu**. Po zmianie uchwały wójt, burmistrz albo prezydent miasta zmienia zarządzenie powołujące Komitet Rewitalizacji.
7. **Obsługę organizacyjną Komitetu Rewitalizacji zapewnia wójt, burmistrz albo prezydent miasta**.
8. W przypadku gdy Komitet Rewitalizacji zajmuje stanowisko w drodze głosowania, przedstawiciele gminy, gminnych jednostek organizacyjnych, w tym gminnych osób prawnych, **nie biorą udziału w głosowaniu**, jeżeli dotyczy ono projektów dokumentów, których opracowanie jest zadaniem wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Narzędzia do zastosowania w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji

- pytania i dyskusja mile widziane!

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

25

Rozwiązania poprzedzające ustanowienie SSR

W uchwale o wyznaczeniu obszarów zdegradowanego i rewitalizacji (art. 11) można ustanowić:

- ▶ Prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położnych w granicach obszaru rewitalizacji,
- ▶ Zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy dla określonych lub wszystkich form zmiany zagospodarowania terenu.

Uchwała jest aktem prawa miejscowego. Powyższe uprawnienia i zakazy tracą moc, jeśli w ciągu 2 lat od wejścia w życie tej uchwały nie wejdzie w życie uchwała o SSR.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

26

Specjalna Strefa Rewitalizacji (SSR)

- ▶ Podstawowe prawne narzędzie rewitalizacji
- ▶ Specjalne zasady
- ▶ Ustanawiana dla całego obszaru (lub podobszaru rewitalizacji) na max. 10 lat – bez możliwości przedłużenia
- ▶ Dopuszcza się podjęcie odrębnych uchwał ustanawiających dla podobszarów rewitalizacji
- ▶ Wyznaczana w celu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapisanych w gminnym programie rewitalizacji
- ▶ Jej wyznaczenie musi być przewidziane w gminnym programie rewitalizacji
- ▶ Stanowi akt prawa miejscowego

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Specjalna Strefa Rewitalizacji (SSR)

Ustanowienie SSR (art. 25 ust. 1) w formie aktu prawa miejscowego umożliwia:

- ▶ Określenie **społecznego budownictwa czynszowego jako celu publicznego**
- ▶ Sprawne **przeniesienie lokatorów modernizowanych lokali gminnych**, przy zabezpieczeniu ich interesów
- ▶ Wprowadzenie **zakazu wydawania decyzji o warunkach zabudowy**
- ▶ Ustanowienie **prawa pierwokupu** nieruchomości
- ▶ **Tryby bezprzetargowe** w odniesieniu do niektórych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej)
- ▶ **Udzielenie dotacji** na remont lub przebudowę

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Spółeczne budownictwo czynszowe jako cel publiczny

Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi **społecznego budownictwa czynszowego** na obszarze SSR **przewidziana w GPR jest celem publicznym** w rozumieniu art. 6 ugn (art. 27 ust. 1).

Lokalizację takich inwestycji określa się w MPZP, wskazując dla nieruchomości przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, że realizacja zabudowy następuje w ramach realizacji inwestycji celu publicznego w rozumieniu ugn (art. 27 ust. 3).

Przez społeczne budownictwo czynszowe należy rozumieć budownictwo mieszkaniowe spełniające łącznie następujące warunki (art. 27 ust. 2):

- ▶ dostęp do lokali mieszkalnych na zasadach nierynkowych na podstawie kryteriów określonych przez organy władzy publicznej;
- ▶ podmioty realizujące inwestycje korzystają ze wsparcia środkami publicznymi;
- ▶ głównym celem działania podmiotów realizujących nie jest osiągnięcie zysku.

Do powyższego zakresu kwalifikują się: budownictwo czynszowe realizowane przez JST (mieszkania socjalne, komunalne), budynki TBS, mieszkania realizowane przez mikrospółdzielnie (przy spełnieniu wymogów ustawowych).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przeniesienie lokatorów modernizowanych lokali

Wprowadzenie mechanizmu opróżniania lokalu wchodzącego w skład zasobu mieszkaniowego gminy na czas wykonywania robót budowlanych, jeżeli jest to niezbędne dla realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (art. 28):

- ▶ prezydent wskazuje termin przeniesienia (co najmniej z 60-dniowym wyprzedzeniem) oraz lokal zastępczy,
- ▶ po zakończeniu robót prezydent udostępnia ten sam lokal, a jeśli to niemożliwe – zawiera z lokatorem umowę najmu lokalu o powierzchni, wyposażeniu i stanie technicznym nie gorszych niż pierwotnie zajmowany.

Od powyższych warunków można odstąpić za zgodą lokatora.

Za zgodą lokatora zawarcie umowy dotyczącej najmu innego lokalu może nastąpić przed opróżnieniem lokalu.

Koszty przeprowadzek spoczywają na gminie.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przeniesienie lokatorów modernizowanych lokali

Nowa kompetencja wojewody - decyzja nakazująca opróżnienie lokalu (art. 29):

- ▶ lokator nie opróżnił lokalu w terminie
- ▶ jest to niezbędne do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a, polegających na remoncie, przebudowie albo budowie obiektu budowlanego
- ▶ 30 dni na wydanie decyzji
- ▶ rygor natychmiastowej wykonalności (interes gospodarczy gminy)
- ▶ egzekucję obowiązku wynikającego z decyzji przeprowadza się w terminie 30 dni od dnia doręczenia lokatorowi zawiadomienia o wszczęciu postępowania egzekucyjnego do lokalu wskazanego.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Udzielanie dotacji na remont lub przebudowę

Gmina ma **możliwość udzielania dotacji** właścicielom i użytkownikom wieczystym nieruchomości do wysokości 50% nakładów (art. 35) na:

- ▶ wykonanie robót budowlanych polegających na remoncie lub przebudowie,
- ▶ prac konserwatorskich lub restauratorskich w rozumieniu art. 3 pkt. 6 i 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków w odniesieniu do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków,

jeśli wnioskowane działania **służą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.**

Szczegółowe zasady udzielania dotacji, w tym tryb postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji, oraz sposób jej rozliczenia i warunki zwrotu, rodzaj dokumentów niezbędnych do rozpatrzenia wniosku i rozliczenia dotacji oraz postanowienia, jakie powinna zawierać umowa o udzielenie dotacji, a także sposób gromadzenia informacji o udzielonych dotacjach **określa się w uchwale w sprawie ustanowienia Strefy.**

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy

Gmina ma możliwość w uchwale o ustanowieniu SSR wprowadzić **zakaz wydawania decyzji o warunkach zabudowy**, w tym zmian sposobu użytkowania obiektu budowlanego, **jeżeli stopień pokrycia obszaru Strefy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wskazuje**, że nieustanowienie zakazu **może doprowadzić do zmian w zagospodarowaniu Strefy niezgodnych z gminnym programem rewitalizacji albo utrudniających jego realizację.** (art.30)

Prawo pierwokupu

Na podstawie art. 109 ust. 1. pkt. 4b) ustawy o gospodarce nieruchomościami gminie przysługuje **prawo pierwokupu nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.**

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Ułatwienia dla gminy w zakresie gospodarowania nieruchomościami

Szereg rozwiązań mogących mieć znaczenie dla części gmin prowadzących działania rewitalizacyjne na szeroką skalę:

- ▶ Brak obowiązku składania do depozytu sądowego odszkodowania w przypadku wywłaszczenia nieruchomości (art. 31).
- ▶ W przypadku postępowań administracyjnych związanych z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym (art. 32):
 - ustalenie kręgu stron na podstawie ksiąg wieczystych,
 - doręczenie na adres wskazany w księgach wieczystych – skuteczne.
- ▶ Zaspokojenie roszczeń majątkowych dotyczących nieruchomości następuje poprzez świadczenie pieniężne (można zaproponować nieruchomość zamienną) (art. 33).
- ▶ Dążenie do uniemożliwienia blokowania decyzji o modernizacji budynku, w którym gmina posiada co najmniej połowę udziałów (art. 34).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Tryby bezprzetargowe

Na podstawie art. 4d ust. 1 pkt 5) ustawy Prawo zamówień publicznych **ustawy nie stosuje się do zamówień poniżej tzw. progów unijnych, których przedmiotem są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne** zawarte w gminnym programie rewitalizacji oraz wykonywane na obszarze SSR, jeżeli zamówienia te udzielane są:

- ▶ przez gminę lub gminne jednostki organizacyjne **organizacjom pozarządowym lub spółdzielniom socjalnym**, a przedmiot zamówienia należy do działalności statutowej wykonawcy lub
- ▶ **w celu aktywizacji osób** mających miejsce zamieszkania na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Powyższe zamówienia **udzielane są w sposób zapewniający przejrzystość, równe traktowanie podmiotów** zainteresowanych wykonaniem zamówienia oraz z uwzględnieniem okoliczności mogących mieć wpływ na jego udzielenie (art. 36).

Stosując zasadę równego traktowania podmiotów podmiot udzielający zamówienia **bierze pod uwagę cel udzielenia zamówienia**, którym jest aktywizacja osób mających miejsce zamieszkania na obszarze Strefy.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Miejscowy Plan Rewitalizacji (MPR)

- ▶ **szczególna forma mpzp**

posiada wszystkie cechy planu miejscowego, a procedura jego uchwalania jest **niemal tożsama**

- ▶ **fakultatywność ustaleń**

poza elementami planu miejscowego, w MPR **można** określać nowe, właściwe dla rewitalizacji

- ▶ **wizualizacja planu**

jak najlepsze **zobrazowanie** idei planu **dla niespecjalistów**

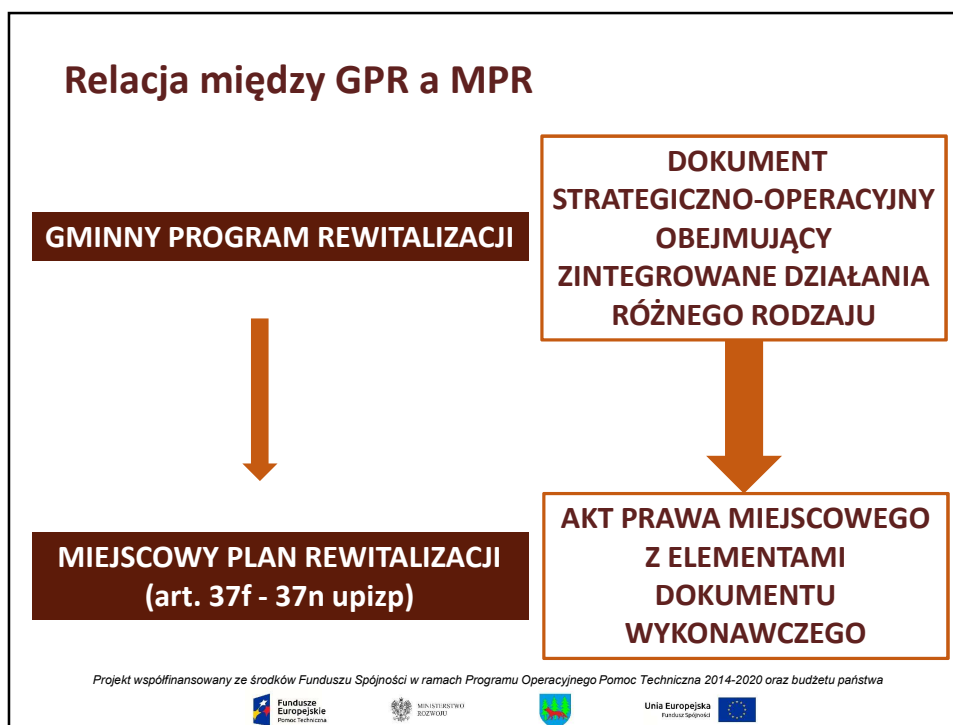
MPR może być **uchwalony na obszarze rewitalizacji (OR)** - może obejmować **całość lub fragment tego obszaru**. Możliwe jest **uchwalenie kilku MPR dla fragmentów OR**.

MPR stanowi **rozszerzenie MPZP o dodatkowe ustalenia/narzędzia**.

Tryb sporządzenia MPR jest zbliżony do MPZP, nowym elementem jest **opiniowanie projektu przez Komitet Rewitalizacji** (art. 37j upizp).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Kiedy korzystać z MPR ?

- ▶ Jeśli przedsięwzięcia zaplanowane w GPR nie wymagają wykorzystania **specjalnych narzędzi**, które daje MPR – nie ma potrzeby dla korzystania z tej szczególnej formy planu miejscowego.
- ▶ WAŻNE: MPZP jest „**kompatybilny**” z innymi specjalnymi narzędziami wynikającymi z ustawy (np. możliwością wskazania społecznego budownictwa czynszowego jako celu publicznego).
- ▶ Wybór MPR jest rekomendowany, gdy :
 - Jeśli przedsięwzięcia zaplanowane w GPR wymagać będą dodatkowych narzędzi (każde z nich fakultatywne – „w zależności od potrzeb”);
 - Jeśli względy konserwatorskie lub urbanistyczne dyktują potrzebę określenia szczegółowych wytycznych projektowych;
 - Jeśli istnieje konieczność ograniczenia formy prowadzenia działalności handlowej i usługowej;
 - Jeśli jest wola i możliwość skorzystania z umowy urbanistycznej;
- ▶ Jeśli na OR obowiązuje MPZP i przyjęto GPR **poprzez zmianę MPZP można uchwalić MPR** (art. 37f ust. 3 upizp).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MPR – formy wizualizacji ustaleń planu

„Na potrzeby postępowania w sprawie uchwalenia albo zmiany miejscowego planu rewitalizacji sporządza się i publikuje **wizualizacje projektowanych rozwiązań tego planu**, składające się co najmniej z **koncepcji urbanistycznej** obszaru objętego planem, **modelu struktury przestrzennej tego obszaru** oraz **widoków elewacji**”. (art. 37 g. ust 3 upizp).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MPR – dodatkowe narzędzia Szczegółowość opracowania

W MPR rozbudowano możliwość kształtowania urbanistyki i architektury:

- ▶ Zwiększyła się skala opracowania (1:100 – 1:1000), 1:100 to skala architektoniczna;
- ▶ Dopuszczono możliwość określenia „kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i zasad harmonizacji” (szczegółowe zasady kształtowania zabudowy);
- ▶ Wprowadzono możliwość „ustalenia charakterystycznych cech elewacji budynków” ;
- ▶ Możliwe jest określenie „szczegółowych ustaleń dotyczących zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych, w tym urzędowania i sytuowania zieleni, koncepcji organizacji ruchu na drogach publicznych oraz przekrojów ulic”.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MPR – dodatkowe narzędzia Oddziaływanie na działalność handlową i usługową

W MPR możliwe jest określenie:

- ▶ **zakazów i ograniczeń dotyczących działalności handlowej lub usługowej,**
- ▶ **maksymalnej powierzchni sprzedaży obiektów handlowych,** w tym obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o wskazanej maksymalnej powierzchni sprzedaży i **ich dopuszczalną liczbę.**

Powyższe ograniczenia **muszą wynikać z ustaleń GPR** wskazujących na konieczność regulacji rynku. Możliwe zastosowania:

- ▶ Ograniczenie lokalizacji sklepów monopolowych i innych lokali o negatywnym oddziaływaniu społecznym (działanie prewencyjne);
- ▶ Ograniczenie konkurencji dla lokalnej przedsiębiorczości (ograniczenie lokalizacji supermarketów, sklepów dyskontowych);
- ▶ Kształtowanie ulic handlowych (jeśli GPR zawiera elementy takich strategii), w celu doboru typów najemców (np. ograniczenie lokalizacji oddziałów banków, sklepów telefonii komórkowej).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MPR – dodatkowe narzędzia

Oddziaływanie na działalność handlową i usługową

Ograniczenia w MPR działalności handlowej i usługowej niesie za sobą konkretne konsekwencje:

- ▶ Ustalenia w tym zakresie wchodzi w życie w terminie określonym w MPR, wynoszącym od 6 do 12 miesięcy od dnia jego wejścia w życie.
- ▶ Nie stosuje się art. 35 upizp, który stwierdza, że „Tereny, których przeznaczenie plan miejscowy zmienia, mogą być wykorzystywane w sposób dotychczasowy do czasu ich zagospodarowania zgodnie z tym planem, chyba że w planie ustalono inny sposób ich tymczasowego zagospodarowania.”
- ▶ Przy stosowaniu tych narzędzi należy brać pod uwagę możliwości roszczeń odszkodowawczych, który zgłoszenie dopuszcza art. 37h

Wprowadzenie zakazów i narzędzi powinno być poprzedzone procesem konsultacji (wymaganym w procesie sporządzenia GPR i MPR) oraz uzasadnione, tj. realizujące cele rewitalizacji, proporcjonalne w stosunku do potrzeb, uwzględniające plany i potrzeby interesariuszy w tym lokalnych przedsiębiorców.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MPR – dodatkowe narzędzia

Umowa urbanistyczna

Umowa urbanistyczna jest zobowiązaniem inwestora realizującego **inwestycję na niezabudowanej nieruchomości na obszarze rewitalizacji** (objętym MPR) do budowy i **przekazania na rzecz gminy infrastruktury technicznej lub społecznej lub lokali mieszkalnych** jako warunku możliwości realizacji / użytkowania inwestycji określonej jako inwestycja główna. MPR jest **aktem prawa miejscowego określającym zakres zobowiązań inwestora wobec gminy** w takim przypadku.

- ▶ Umowa urbanistyczna może być stosowana w przypadkach, w których uchwalenie MPR (a pośrednio: działania rewitalizacyjne) będzie skutkowało wzrostem wartości nieruchomości.
- ▶ Inwestycji na rzecz gminy jest formą wkładu inwestora w finansowanie procesu rewitalizacji w stopniu adekwatnym do korzyści, jakie on odniesienie (w zakresie wzrostu wartości nieruchomości).
- ▶ W przypadku zawarcia umowy urbanistycznej nie pobiera się opłaty planistycznej ani opłaty adiacenckiej.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MPR – dodatkowe narzędzia Umowa urbanistyczna

Sekwencja działań związanych z umową urbanistyczną:

1. Gmina określa **zakres wykonania prac** w ramach MPR – wynika on z **oszacowania ich kosztu korespondującego z prognozą wzrostu wartości nieruchomości** (art. 37i ust. 4).
2. Rada Gminy uchwała MPR (art. 37f).
3. Inwestor podpisuje **umowę** o realizacji infrastruktury o której mowa w art. 37g ust 2 pkt. 6 w formie aktu notarialnego (art. 37i ust. 6).
4. Podpisanie **umowy** jest warunkiem uzyskania pozwolenia na budowę (art. 37i ust. 7).
5. Inwestor nieodpłatnie **przekazuje infrastrukturę** po wykonaniu robót (art. 37i ust. 8).
6. Wójt, burmistrz, prezydent **poświadcza odbiór infrastruktury** (art. 37i ust. 9), co otwiera drogę do wydania pozwolenia na użytkowanie.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Rozwiązania urbanistyczne (stosowane powszechnie) wprowadzone ustawą o rewitalizacji – wsparcie procesu rewitalizacji

- ▶ „Materialne” zasady planowania – wprowadzenie merytorycznych podstaw planowania przestrzennego wspierających „filozofię” rewitalizacji.
- ▶ Bilansowanie terenów pod zabudowę w studium – pośrednio służyć ma zahamowaniu nieracjonalnego przeznaczania pod zabudowę kolejnych terenów typu „greenfield”.
- ▶ Ograniczenie możliwości uchylania planów przez wojewodę - zwiększona stabilność planów miejscowych w obrocie prawnym.
- ▶ **Ustawa o podatkach i opłatach lokalnych** → zwiększona stawka podatku za brak realizacji planu na obszarze objętym GPR
- ▶ **Ustawa o gospodarce nieruchomościami** → nowe cele publiczne / nowe formy ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Stawka podatku od nieruchomości niezabudowanych

Dla nieruchomości niezabudowanych:

- ▶ objętych obszarem rewitalizacji,
- ▶ położonych na terenach, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową, usługową albo zabudowę o przeznaczeniu mieszanym obejmującym wyłącznie te rodzaje zabudowy,

jeżeli od dnia wejścia w życie tego planu w odniesieniu do tych gruntów upłynął okres 4 lat, a w tym czasie nie zakończono budowy zgodnie z przepisami prawa budowlanego – stawka podatku od nieruchomości nie może przekroczyć rocznie 3 zł od 1 m² powierzchni.

W przypadku, gdy plan miejscowy obowiązuje w momencie wejścia w życie uchwały o wyznaczeniu obszaru rewitalizacji okres 4 lat rozpoczyna bieg wraz z wejściem w życie tej uchwały (oba warunki muszą być spełnione łącznie).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Nowe cele publiczne

W art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami dokonano modyfikacji / dodania następujących punktów definiujących cele publiczne (co m.in. umożliwia stosowania wobec nieruchomości procedur wywłaszczeniowych):

6) budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych, szkół publicznych, **państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej**, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych;

9c) wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne samorządowe: **ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary**, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa;

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Nowe formy ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości

Art. 124 c wprowadza ugn **możliwość ograniczenia prawa do korzystania z nieruchomości** poprzez udzielenie zezwolenia na:

- 1) **zakładanie na obiektach budowlanych** elementów **trakcji, znaków i sygnałów** drogowych lub innych urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, **urządzeń** służących do zapewnienia **bezpieczeństwa publicznego**, a także urządzeń niezbędnych do korzystania z nich,
- 2) **urządzenie i utrzymywanie ogólnodostępnego ciągu pieszego**, przebiegającego przez prześwity lub podcienia, w obrysie obiektu budowlanego jeżeli właściciel lub użytkownik wieczysty nieruchomości nie wyraża na to zgody.

Powyższe ograniczenia następują zgodnie z:

- ▶ w przypadku pkt 1 **decyzją o lokalizacji celu publicznego lub planem miejscowym**,
- ▶ w przypadku pkt 2 następuje **wyłącznie zgodnie z planem miejscowym**.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Możliwość sprzedaży nieruchomości z bonifikatą

Na podstawie art. 68 ust. 1 pkt. 12 ustawy o gospodarce nieruchomościami burmistrz ma **możliwość udzielenia bonifikaty** przy sprzedaży nieruchomości na cele realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

- ▶ Przepis dotyczy wyłącznie nieruchomości przeznaczona jest **na cele realizacji „głównych” przedsięwzięć rewitalizacyjnych** zawartych w GPR, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt. 5 lit a).
- ▶ **Określenie dopuszczalnej bonifikaty** w przypadku nieruchomości przeznaczonych na realizację przedsięwzięć zawartych w GPR **następuje w uchwale rady gminy**, stanowiącej akt prawa miejscowego.
- ▶ Ostatecznie o zastosowaniu bonifikaty **decyduje wójt**.
- ▶ W przypadku, gdy nabywca nieruchomości zbył nieruchomość lub **wykorzystał ją na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty**, przed upływem 10 lat (a w przypadku nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny przed upływem 5 lat) licząc od dnia nabycia, jest **zobowiązany do zwrotu kwoty** równej udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Działania rewitalizacyjne na różnych polach

- pytania i dyskusja mile widziane!

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

51

W jakich obszarach tematycznych podejmować działania rewitalizacyjne?

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

PRZESTRZEŃ

Rewitalizacja ma być prowadzona zgodnie z zasadami zawartymi w UP, w tym zasadami polityki przestrzennej zawartymi w rozdziale 1.5.4 UP. W szczególności chodzi m.in. o:

- ▶ powstrzymanie żywiołowego rozlewania się miast, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy i pogłębianiu chaosu przestrzennego,
- ▶ kształtowanie w maksymalnym możliwym zakresie przestrzeni publicznych przyjaznych dla mieszkańców i sprzyjających zachowaniom niskoemisyjnym,
- ▶ preferowanie ponownego wykorzystania terenu i wypełniania zabudowy zamiast ekspansji na tereny niezabudowane (priorytet brown-field ponad green-field),
- ▶ troska o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowania do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego,
- ▶ zapewnienie szerokiej partycypacji społecznej w procesach planowania przestrzennego i przygotowania inwestycji,
- ▶ dodatkowe promowanie projektów w szczególny sposób przyczyniających się do przywrócenia ładu przestrzennego, preferencje dla **wyłaniania projektów w drodze konkursów architektonicznych lub urbanistycznych.**

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

POLITYKA SPOŁECZNA

Tworzenie i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej

- ▶ Przedsiębiorstwo społeczne - działalność o celach głównie społecznych, której zyski w założeniu są reinwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie w celu maksymalizacji zysku lub zwiększenia dochodu udziałowców czy też właścicieli. Inicjatywy (np. spółdzielnie pracy, spółdzielnie socjalne, fundacje, WTZ, ZAZ) wpisujące się w ekonomię społeczną powinny spełniać następujące kryteria:
- ▶ Kryteria ekonomiczne:
 - prowadzenie w sposób względnie ciągły, regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne;
 - niezależność, suwerenność instytucji w stosunku do instytucji publicznych;
 - ponoszenie ryzyka ekonomicznego;
 - istnienie choćby nielicznego płatnego personelu.
- ▶ Kryteria społeczne:
 - wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia;
 - oddolny, obywatelski charakter inicjatywy;
 - specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania;
 - możliwie wspólnotowy charakter działania;
 - ograniczona dystrybucja zysków.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

POLITYKA SPOŁECZNA

Przykładowe modele instytucji polityki społecznej

Centrum reintegracji (Centrum Integracji Społecznej /Centrum Treningu Umiejętności Społecznych)

- ▶ Oparte o już istniejące narzędzia i instytucje (klauzule społeczne, CISy, KISy, ZAZy, DPSy, instrumenty ekonomii społecznej itp.)
- ▶ Odpowiada kompleksowo na splot problemów
- ▶ Wykorzystuje istniejącą infrastrukturę i pracę beneficjentów
- ▶ Jest finansowane z wielu źródeł

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

POLITYKA SPOŁECZNA

Przykładowe modele instytucji polityki społecznej

Centrum Obywatelskie

- ▶ Odpowiada na brak aktywności obywatelskiej i społecznej
- ▶ Jest miejscem spotkań mieszkańców, inkubatorem NGO i punktem animacji społecznej i edukacji
- ▶ Dopełnia się działaniami z innymi podmiotami jak np.:
 - Jednostkami JST
 - Instytucjami kultury
 - Inkubatorami przedsiębiorczości
 - Centrami aktywności zawodowej kobiet
 - ...

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MIESZKALNICTWO

- ▶ Racjonalne, efektywne gospodarowanie mieszkaniowymi zasobami gminy i strategia mieszkaniowa, wychodząca poza obowiązkowe zadania gmin, powinny być punktem wyjścia do opracowania „rewitalizacyjnych” projektów mieszkaniowych.
- ▶ Zasada naczelną: korzystanie – gdzie tylko to możliwe – z finansowania i/lub współfinansowania zewnętrznego.
- ▶ Gminna polityka mieszkaniowa: wieloaspektowa, aktywna, mobilizująca mieszkańców, partnerska, konsekwentna i długofalowa.
- ▶ Rekomenduje się opracowywanie na potrzeby rewitalizacji gminnych programów na zasadach ogólnych z preferencją dostępności w obszarach rewitalizacji /projekty pilotażowe, dodatkowe punkty w ocenie/ - aby nie antagonizować lokalnych społeczności.
- ▶ Konieczna jest budowa partnerstw publiczno-publicznych i publiczno-prywatnych.
- ▶ Wskazane jest delegowanie zadań profesjonalnym podmiotom (np. TBS lub specjalistycznym NGO) i opieranie się na dobrych praktykach.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MIESZKALNICTWO

Polityka mieszkaniowa gminy

- ▶ Rozwiązania w zakresie mieszkalnictwa powinny gwarantować mieszkańcom poczucie stabilności (klarowne zasady najmu, czytelne zasady przeznaczania lokali na socjalne) i możliwości stopniowego przewycięzania problemów, które narosły w związku z degradacją techniczną oraz ich trudną sytuacją materialną.
- ▶ Aktywna współpraca gminy ze wspólnotami
- ▶ Pomoc w dostosowaniu warunków mieszkaniowych do sytuacji rodzinnej.
- ▶ Działania rewitalizacyjne współgrać powinny z ogólną polityką mieszkaniową gminy.
- ▶ W szczególności należy brać pod uwagę treść art. 40 ustawy o rewitalizacji (zapobieganie wykluczeniu z pozytywnych efektów rewitalizacji).
- ▶ W wymiarze generalnym działania gminy w zakresie mieszkalnictwa powinny odzwierciedlać dążenie do równoważenia struktury mieszkańców.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MIESZKALNICTWO

Finansowanie mieszkalnictwa

instrumenty rządowe

- program społecznego budownictwa czynszowego
- premia termomodernizacyjna i pozostałe premie
- program wsparcia budownictwa socjalnego
- Mieszkanie dla Młodych

MIESZKANIE + ?

instrumenty lokalne

- dotacje
- pożyczki
- finansowanie bezpośrednie

instrumenty pośrednie

- zwolnienia podatkowe – podatek od nieruchomości
- poręczenia i gwarancje
- niektóre instrumenty narzędziowe ustawy o rewitalizacji

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

MIESZKALNICTWO

Instrumenty rządowe – społeczne budownictwo czynszowe (SBC)

Rola TBS w rewitalizacji

- ▶ preferencyjne finansowanie i realizacja w obszarze rewitalizacji - nowe budownictwo, przebudowy i adaptacje, remonty i modernizacje,
- ▶ preferencyjne finansowanie i realizacja poza obszarem rewitalizacji (przeprowadzki na czas remontu, przeprowadzki trwałe),
- ▶ realizacja w obszarze rewitalizacji, brak preferencyjnego finansowania – projekty własne lub zlecone, w tym z finansowaniem unijnym,
- ▶ realizacja projektów zintegrowanych w partnerstwie: TBS buduje i zarządza nieruchomością, partnerzy /np. OPP, MOPS/ prowadzą działalność specjalistyczną, w zakresie pomocy społecznej, mieszkań wspomaganych.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

FINANSOWANIE / PROCES INWESTYCYJNY PPP i koncesja w rewitalizacji

W obu przypadkach:

- ▶ Umowa długoterminowa - powierzenie wykonania przedsięwzięcia publicznego;

Koncesja:

- ▶ wynagrodzenie partnera prywatnego w postaci prawa do eksploatacji (czerpania korzyści) przedmiotu koncesji;
- ▶ ryzyko gospodarcze związane z prowadzeniem działalności dotyczącej przedmiotu koncesji w zasadniczej części ponosi podmiot prywatny;

Partnerstwo publiczno-prywatne:

- ▶ wynagrodzenie partnera prywatnego bezpośrednio od podmiotu publicznego (opłata za dostępność) lub prawo do czerpania korzyści wraz z ew. dopłatą od podmiotu publicznego;
- ▶ partner prywatny nie zawsze ponosi ryzyko przychodowe, ale ponosi co najmniej ryzyko budowy i dostępności;
- ▶ partner prywatny współfinansuje wykonanie przedsięwzięcia.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

FINANSOWANIE / PROCES INWESTYCYJNY PPP w rewitalizacji

Przedmiotem PPP jest wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i prywatnym, co połączone jest z utrzymaniem lub zarządzaniem składnikiem majątkowym.

Podział ryzyka zgodny z umiejętnościami, doświadczeniem i możliwościami finansowymi z partnerów. Chodzi o optymalny, a nie maksymalny transfer ryzyka do partnera prywatnego. Przykładowo, co do zasady, ryzyko ewentualnych zwiększonych kosztów eksploatacji ponosi partner prywatny.

Kiedy w takim razie warto podejmować PPP w rewitalizacji?

- ▶ Projekty wystarczająco duże i złożone, aby „udźwignęły” zwiększone koszty przygotowania.
- ▶ Przedsięwzięcie musi charakteryzować się atrakcyjnością dla partnera prywatnego (przede wszystkim pod względem możliwości uzyskania wynagrodzenia lub przychodów, ale znaczenie mogą mieć także inne względy, np. prestiż).

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

FINANSOWANIE / PROCES INWESTYCYJNY PPP w rewitalizacji

Kiedy w takim razie warto podejmować PPP w rewitalizacji? – ciąg dalszy

- ▶ Powiązanie okresu umowy z cyklem życia aktywów potrzebnych do świadczenia usługi umożliwi optymalne wykorzystanie kompetencji sektora prywatnego.
- ▶ Jako kluczowe mierniki efektywności trzeba przyjąć obiektywne kryteria pomiaru dostępności i jakości wykonania usług oraz przewidzieć dotkliwe kary za niedotrzymanie parametrów umownych.
- ▶ Wynagrodzenie partnera prywatnego – w zależności od charakteru projektu – ale warto poszukiwać mechanizmów bardziej złożonych niż tylko opłata za dostępność (przede wszystkim: płatność od użytkowników końcowych, gdy przedsięwzięcie wyposażone w komponent komercyjny).
- ▶ Przesłanki uzupełniające:
 - możliwość wpływu jst na sposób zagospodarowania przestrzeni,
 - wykorzystanie know-how sektora prywatnego (gdy komponent gospodarczy),
 - prywatna własność nieruchomości na obszarze rewitalizowanym.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

FINANSOWANIE / PROCES INWESTYCYJNY Inne instrumenty realizacji przedsięwzięć przez jst z udziałem podmiotów prywatnych

- ▶ długoletnia dzierżawa nieruchomości lub innych składników mienia komunalnego;
- ▶ komercjalizacja i prywatyzacja przedsiębiorstw komunalnych (sprzedaż części lub całości udziałów w spółkach);
- ▶ powoływanie spółek z udziałem inwestora prywatnego;
- ▶ wnoszenie aportem nieruchomości do spółek tworzonych z inwestorem prywatnym.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykłady rewitalizacji z Polski i zagranicy

- pytania i dyskusja mile widziane!

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

65

REWITALIZACJA W UNII EUROPEJSKIEJ ZRÓŻNICOWANA, ALE PODSTAWOWE ZASADY TE SAME

- ▶ Rewitalizacja w krajach Europy Zachodniej prowadzona od kilkudziesięciu lat, a cele i instrumenty rewitalizacji przeszły w tym czasie ogromną ewolucję.
- ▶ Od prób rozwiązania problemów głównie poprzez wyburzenia i działania inwestycyjne w zakresie mieszkalnictwa i infrastruktury do wysunięcia na pierwszy plan celów społecznych, gospodarczych i środowiskowych.
- ▶ Spore zróżnicowanie w podejściu, modelach instytucjonalnych i narzędziach formalno-prawnych, ale generalne zasady i cele wspólne.
- ▶ Wszędzie rewitalizacja osadzona jest w kontekście zintegrowanej krajowej polityki miejskiej i powiązana jest z polityką mieszkaniową, ekologiczną i ochrony dziedzictwa
- ▶ Jednolite fundamentalne zasady odzwierciedlone w dokumentach UE:
 - **Karta Lipska (2007)** – postuluje zrównoważony rozwój miast i akcentuje zintegrowane podejście
 - **Deklaracja z Toledo (2010)** – rozwija wątki Karty skupiając się na znaczeniu i zasadach prowadzenia rewitalizacji

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

REWITALIZACJA W UNII EUROPEJSKIEJ PROJEKTY FLAGOWE - ELEMENT REWITALIZACJI?

„W latach 90. XX wieku stało się jasne, że jeśli miasto nie ma projektu flagowego, to nie ma strategii rewitalizacji.”

Doucet B., 2007, *Flagship Regeneration: panacea or urban problem?*, EURA Conference, Glasgow

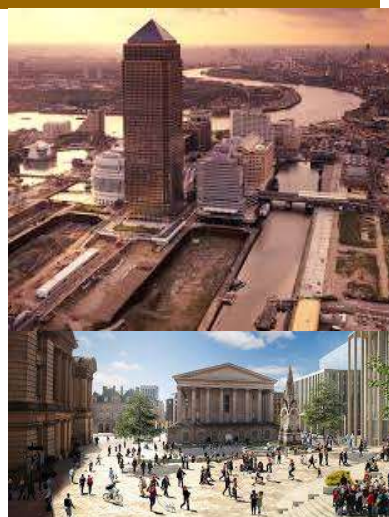

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

REWITALIZACJA W WIELKIEJ BRYTANII

- ▶ Znacząca, jeśli nie wiodąca, rola rządu w procesach rewitalizacji - silna centralizacja, ale równocześnie obowiązkowe zawieranie partnerstw
- ▶ Funkcjonowanie rządowej agencji rewitalizacji (obecnie: Homes and Communities Agency) podejmującej działania w konkretnych lokalizacjach
- ▶ Duża elastyczność rozwiązań, ale częste zmiany prawno-organizacyjne
- ▶ Wraz ze zmianami rządów duże przesunięcia akcentów między celami społecznymi i ekonomicznymi oraz zmiana roli podmiotów prywatnych i rządowych agencji rozwojowych
- ▶ Model „przedsiębiorstw rewitalizacji” jako ciekawa inspiracja dla formuły rewitalizacji prowadzonej przez operatora

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

REWITALIZACJA W NIEMCZECH

- ▶ Wysoki stopień decentralizacji w procesach rewitalizacji (środek ciężkości na szczeblu lokalnym)
- ▶ Szeroka paleta dostępnych rozwiązań prawno-organizacyjnych przy równoczesnej stabilności przepisów
- ▶ Mocno akcentowana zasada nadrzędności interesu publicznego (przy zapewnionej partycypacji) - samorząd gminny posiada znaczne uprawnienia w zakresie ingerencji w prawa właścicieli nieruchomości na obszarze rewitalizacji
- ▶ Działania podporządkowane wizji zrównoważonego rozwoju, skupione na regulacji rynku mieszkaniowego, atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz ochronie dziedzictwa kulturowego.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Wzrost i Pracopłodność

Przykład zagraniczny: HAMBURG HAFENCITY

- ▶ Wieloletni i wielowątkowy projekt przekształcanie terenów poportowych w wielofunkcyjną, tętniącą życiem dzielnicę miasta (155 ha) – początek: 1997

Przykład zagraniczny: NIEMCY WSCHODNIE REWITALIZACJA BLOKOWISK

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład: WROCŁAW - NADODRZE WIELOWĄTKOWA REWITALIZACJA

- ▶ Całościowe, zintegrowane podejście - masterplan
- ▶ Operator: spółka miejska
- ▶ Funkcja menadżera kwartału
- ▶ Synergia działań miękkich i twardych
- ▶ Nacisk na wzmacnianie działalności artystycznej i rzemieślniczej

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład: STARGARD POLITYKA MIESZKANIOWA NARZĘDZIEM REWITALIZACJI

- ▶ Polityka mieszkaniowa jako czynnik wielowątkowej rewitalizacji (nacisk na aspekt społeczny)
- ▶ Program „Potrzebny Dom”
 - „Bez Barrier”
 - „Na Start”
 - „Nie Sami”
 - „Nasz Dom”
 - „Od Nowa”
- ▶ Aktywna i wiodąca rola Stargardzkiego TBS
- ▶ Dodatkowo program pożyczek z budżetu miasta

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład: WAŁBRZYCH CENTRUM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

- ▶ Inicjator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu
- ▶ Remont ze środków RPO
- ▶ Działania społeczne finansowane z PO KL:
 - Klub Integracji Społecznej,
 - Akademia Współczesnego Rodzica,
 - Świetlica Środowiskowa,
 - Centrum wolontariatu,
 - Klub młodzieżowy, Punkt Seniora,
 - Punkt Konsultacyjny uzależnień
 - „festiwal podwórek”.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład: WARSZAWA CENTRUM SPOŁECZNE

► Klub sąsiedzki:

- Miejsce spotkań – biblioteka, kawiarnia
- Miejsce inspiracji – np. warsztaty rękodzieła, językowe
- Inicjatywy sąsiedzkie – Kooperatywa Sąsiedzka

► Inicjatywy obywatelskie, Działania międzypokoleniowe:

- poranki międzypokoleniowe, spotkania kawiarniane
- warsztaty kreatywne dla seniorów
- kursy komputerowe, tworzenie bloga

► Innowacje społeczne, Kooperatywa Rodzinna i Sąsiedzka:

- Wyrzedaże garażowe
- Klub Mam
- Bank Czasu, Bank Usług Sąsiedzkich
- Co-Working

► Użycie przestrzeni

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

**CENTRUM AKTYWNOŚCI
LOKALNEJ – Warszawa
Praga, ul. Paca 40**

Przykład: KRAKÓW CENTRUM SPORTOWE JAKO PRZEDSIĘWZIĘCIE SPOŁECZNE

► Centrum Rozwoju Com-Com Zone - wielofunkcyjny obiekt sportowo-rekreacyjny o powierzchni ok. 6000 m², prowadzony przez Stowarzyszenie SIEMACHA

► CEL: łączenie wychowania, sportu i terapii dzieci i młodzieży; poprawa jakości życia społeczności lokalnej poprzez oferowanie nowoczesnej infrastruktury sportowej i bezpłatną pomoc o charakterze pedagogicznym i terapeutycznym

► Działalność gospodarcza Stowarzyszenia SIEMACHA

► Współpraca publiczno-prywatno-społeczna:

- Inicjator: Urząd Miasta Krakowa - przeznaczenie na działalność obiektu w stanie surowym, brak możliwości utrzymania obiektu,
- Stowarzyszenie: wygrana w konkursie na zarządcę obiektu,
- Partner prywatny: spółka ArcelorMittal Poland, ale też inni prywatni sponsorzy.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: GDAŃSK DOLNY WRZESZCZ

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: GDAŃSK LETNICA

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: GDAŃSK DOLNE MIASTO

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: GDAŃSK DOLNE MIASTO – PPP W REWITALIZACJI

- ▶ Będące aktualnie w toku postępowanie PPP (ale już nagrodzone) stanowiące pierwszą w Polsce (na dużą skalę) próbą zaangażowania partnera prywatnego w działania o charakterze stricte rewitalizacyjnym.

Obszar obligatoryjny

1. Kurza
2. Wiosema
3. Fundacyjna
4. Dobra
5. Zielona 14
6. Wierchowa 6
7. Toruńska 34
8. Jakiuznicza 2
9. Śluzka 6

Obszar fakultatywny

10. Podwale Przedmiejskie
11. Jaskółcza 28
12. Łąkowa 46A-C
13. Sempolowskiej 9
14. Reduta Dzik
15. Łąkowa 50,51,52

Układ komunikacyjny

Kurza-Radna-Zielona-Dobra-Reduta Wyskok-Reduta Wilk

Zagospodarowanie terenów zielonych

I. Bastion Reduta Wyskok
II. Bastion Wilk

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: ŁÓDŹ

Możliwości wykorzystania narzędzi MPR

- ▶ Wskazanie rewitalizacji jako absolutnego priorytetu – warunku skutecznego przezwyciężenia problemów i dalszego rozwoju
- ▶ Solidne przygotowanie strategiczno-merytoryczne (dokumenty strategiczne, planistyczne, warsztaty i dyskusje)
- ▶ Przedsięwzięcia stanowiące „poligon” działań niezbędnych w rewitalizacji (MiaSTO KAMIENIC, Księży Młyn)
- ▶ Skala przedsięwzięcia nadal pozostaje ogromnym wyzwaniem, a przebieg procesu obarczony wieloma ryzykami

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: ŁÓDŹ

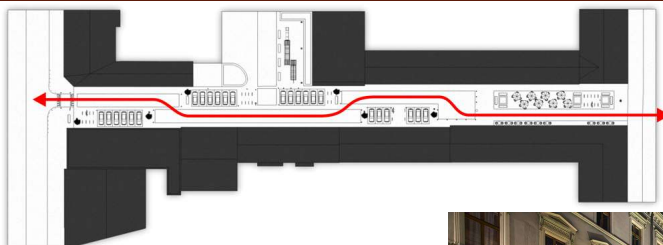
Formy wizualizacji MPR

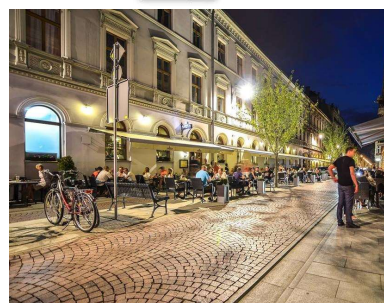
Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Przykład specjalny: ŁÓDŹ Możliwości wykorzystania narzędzi MPR

MPR zawierając ustalenia odnośnie koncepcji organizacji ruchu na drogach publicznych oraz przekrojów ulic (art. 37g ust. 2 pkt. 3) może być narzędziem pozwalającym na kształtowanie ulic jako przestrzeni publicznej.

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Inspiracje z nowo powstających programów rewitalizacji (w tym GPR)

- ▶ Instytucje kultury nośnikiem zmiany społecznej (Lublin)
- ▶ Gospodarze kwartałów, latarnicy społeczni (Łódź)
- ▶ Komunalne domy wielopokoleniowe (Warszawa)
- ▶ Program rozwiązywania problemów zadłużenia czynszowego (Gorzów)
- ▶ Wykorzystanie potencjału dużego biznesu – CSR (Starachowice)
- ▶ Wsparcie lokalnych przedsiębiorców w prowadzeniu biznesu - marketing, promocja, czysze, wydarzenia (Lublin)
- ▶ Elektryczny rower publiczny (Starachowice)

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

WARSZTAT CZ.2

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

85

POMYSŁ NA GPR W GRAJEWIE:

Kierunki rewitalizacji?

Przedsięwzięcia i projekty?

Możliwości wykorzystania narzędzi ustawy o rewitalizacji?

Jeśli nie, to czy są nieprzydatne, niepotrzebne, czy też występują bariery, aby móc z nich skorzystać?

Od czego zależeć będzie wykonalność lub powodzenie? Jakie warunki muszą zostać spełnione?

Czy możliwe do zastosowania są jeszcze inne instrumenty (np. te pozaustawowe)?

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

PRAKTYKA WDRAŻANIA PROGRAMU – O JAKIE TREŚCI PROGRAMU NALEŻY ZADBAĆ?

Lider? Jaka jego rola?

Koordinacja? Współpraca między komórkami i instytucjami?

Dialog ze społecznością?

Monitoring i ocena realizacji programu? Zmiany programu?

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO ROZWOJU

Unia Europejska Fundusz Spójności

Dziękuję za uwagę!

PROJEKTY MIEJSKIE

pomagamy miastom mądrze się rozwijać

www.projektymiejskie.pl

facebook.com/projektymiejskie

Projekt współfinansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO ROZWOJU

Unia Europejska Fundusz Spójności

